

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 21/1448-4
Saksbehandler: Kathrine Egeland
Dato: 29.04.2021

Hørings svar - Høring NOU 2020: 14 Ny barnelov

Barne- og familiedepartementet har sendt på høring *NOU 2020: 14 Ny barnelov*, med høringsfrist 1. mai 2021.

Barnelovutvalgets mandat har vært å foreta en helhetlig vurdering av barneloven og å komme med forslag til en moderne og tidsriktig barnelov.

Utvalget har blant annet gjennomgått loven i et menneskerettighetsperspektiv. Loven skal ivareta viktige hensyn, som forholdet mellom barn og foreldre, barnets beste og likestilling mellom foreldre som omsorgspersoner og forsørgere.

HelseDirektoratets vurderinger av lovforslaget

HelseDirektoratet støtter i hovedsak lovens innhold og innretning. Utvalget har etter vår vurdering i stor grad lykkes med å oppfylle utvalgets mandat om å foreslå en moderne og tidsriktig ny lov med regler som ivaretar barnets beste.

Lovens formål og virkeområde

I mandatet bes utvalget om å vurdere hvordan grunnleggende prinsipper kan komme tydeligere til uttrykk i loven. Utvalget ønsker ikke å gi en tradisjonell formålsbestemmelse i barneloven. Som begrunnelse viser utvalget til at mens det for andre lover kan være lettere å definere ett konkret formål, er det ikke like opplagt hvordan man kan definere ett slikt formål for barneloven. De viser til at barneloven har flere ulike grunnleggende formål og oppgaver.

HelseDirektoratet stiller spørsmål ved om at utvalget har kommet til en hensiktsmessig konklusjon på dette punktet. HelseDirektoratet mener at loven kunne blitt mer pedagogisk og lettere å forstå dersom den hadde en formålsbestemmelse og en virkeområdebestemmelse. Hverken lovens formelle tittel eller korttittel gir særlig anvisning på hva loven regulerer, annet enn at den gjelder barn og foreldre. Heller ikke prinsippene som kapittel 1 i loven gir uttrykk for, hjelper den som skal forstå loven til å få en klar oversikt over formål og virkeområde.

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi
Kathrine Egeland

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20
Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Loven skal brukes av mange, både de den direkte berører og ulike sektorer og tjenester som arbeider med barn og foreldre. Sammendraget for barn i utvalgets rapport illustrerer at det også er et mål at barn skal forstå sine rettigheter i barneloven.

Det er viktig at personell i relevante sektorer forstår loven likt og i samsvar med lovgivers intensjoner, slik at alle disse kan bidra til å sikre at et barn får sine rettigheter etter barneloven oppfylt.

Vold

Det er positivt at utvalget adresserer vold gjennom hele rapporten, og at vern mot vold er nevnt særskilt i § 1-3 *Barnet sin rett til omsorg, utvikling og vern mot vald*.

Vold og seksuelle overgrep er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem som påfører betydelig lidelse, og hvor de helsemessige konsekvensene kan være omfattende og potensielt livstruende. Vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep rammer en betydelig del av befolkningen i Norge.

I helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 a, spesialisthelsetjenesteloven § 2-1 f og tannhelsetjenesteloven § 1-3 c, som trådte i kraft 1.1.2018, tydeliggjøres helse- og omsorgstjenestenes ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep. Formålet er at kommuner, fylkeskommuner og helseforetak skal få en klarere og mer konkretisert plikt til å bidra til at vold og seksuelle overgrep blir avdekket og avverget. Lovendringene har også til hensikt å bidra til at tjenestene utvikler en kultur hvor arbeidet med å avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep blir en mer naturlig del av det å yte helse- og omsorgstjenester. Et foreløpig inntrykk er at presiseringene i loven har bidratt til å sette mer fokus på vold og forebygging av vold hos det enkelte helse- og omsorgspersonell og i virksomheter.

Regelen i barneloven § 1-3 og nevnte bestemmelser bidrar til å oppfylle samme formål, og helse- og omsorgspersonell bør derfor se disse i tett sammenheng i sitt arbeid i medhold av helse- og omsorgslovgivningen. Også øvrige sektorer som er i kontakt med barn som kan være utsatt for vold, bør være kjent med denne sammenhengen i regelverket, og bidra til at vold avdekkes og at helse- og omsorgstjenestene kobles inn tidligst mulig der dette er aktuelt for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep mot barn i nære relasjoner.

Om voldsutsatthet ved livets start

Barn er særlig utsatt for vold ved livets start, og konsekvensene av vold i de første levedager og måneder kan være fatale. <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/vold-mot-barn/alvorlig-vold-mot-barn.pdf>.

Tall fra [SSB](#) viser at retningslinjene for barselomsorgen ikke følges godt nok opp. I følge retningslinjene skal det gis tidlig hjemmebesøk av jordmor og helsepleier i løpet av de første dager og uker etter fødsel. Barselomsorgen har også organisatoriske utfordringer som følge av

ulike systemer for elektronisk utveksling mellom helsestasjoner, spesialisthelsetjenester og fastlege. Det kan forsinke overføring av viktig informasjon og tidlig intervensjon og kan ha store konsekvenser for barnet. Ny barnelov bør ses i lys av de særlige utfordringer som gjelder nyfødte. Ny barnelov bør også ses i sammenheng med regjeringens forslag om en tydeligere plikt for kommunene til å sikre rett til barnekoordinator og samordnet tilbudet til familier som venter barn med alvorlig sykdom eller nedsatt funksjonsevne.

Barns rett til helse og til helse- og omsorgstjenester

Retten til helse er en menneskerettighet for barn og voksne. Barn har rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester, og foreldre skal i kraft av sitt foreldreansvar bidra til at barnet får tilgang til disse tjenestene. Disse prinsippene kommer ikke klart frem av lovutkastet kapittel 1 i lovutkastet og kan vurderes tydeliggjort.

Barn med funksjonsnedsettelse

Det følger av FNs konvensjon om barns rettigheter at psykisk og fysisk funksjonshemmede barn har rett til å leve et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer dets verdighet, fremmer selvtilit, og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet. Et funksjonshemmet barn har rett til særskilt omsorg.

Situasjonen for barn med funksjonsnedsettelse og deres familier er beskrevet i utvalgets rapport kapittel 3.5.5, men vi ser ikke at de har drøftet at foreldre med barn med funksjonsnedsettelse kan oppleve særskilte utfordringer. En relevant utfordring er for eksempel hvor grensene går for hva som kan regnes som foreldrenes plikt til å forsørge og ta hånd om sitt barn. Enkelte barn med funksjonsnedsettelse har så store behov at det går langt utenfor det som kan kreves av foreldrene. Dette kan by på utfordringer i møtet mellom foreldrene og kommunen. Prinsippene i kapittel 1 bør vurderes tydeliggjort når det gjelder barns rett til særskilt omsorg fra staten.

Utvalget har ikke drøftet forslaget til ny barnelov opp mot Norges forpliktelser i CRPD. Artikkel 7 beskriver rettigheter til barn med funksjonsnedsettelse. Artikkel 7 punkt 3 lyder: "*Partene skal sikre at barn med nedsatt funksjonsevne har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som berører dem, og at deres synspunkter tillegges behørig vekt i samsvar med barnas alder og modenhet, på lik linje med andre barn, og at de har krav på hjelp tilpasset deres nedsatte funksjonsevne og alder for å kunne utøve denne rettigheten.*"

Regelen gir uttrykk for at barn med nedsatt funksjonsevne har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som berører dem. Dette kunne med fordel kommet klarere frem av lovforslaget.

Rett til personvern og privatliv

8.5.7 Rett til personvern og privatliv 8.5.7.1

Barnets rett til personvern er viktig i en tid med økende bruk av sosiale medier. Det støttes at bestemmelsen tas inn i § 6-7.

Det er særlig positivt at utvalget har drøftinger av foreldres eksponering av barn i digitale kanaler. Utvalget gir en god redegjørelse for hvilke utfordringer dette innebærer sammenholdt med foreldres ytringsfrihet. Det er etter vår vurdering balanserte vurderinger som legges til grunn når det gjelder hva som anses å være i samsvar med god ivaretagelse av foreldreansvaret.

Barn må ha sikkerhet for at det de forteller ikke automatisk formidles til omsorgspersoner

Barnekonvensjonens grunnprinsipp sier at barn skal beskyttes. Det vises til Grunnlovens § 104 og barnekonvensjon artikkel 12 om barn selvstendige rettigheter - og barn har rett til vern om sin personlige integritet. (8.2)

Barn må sikres beskyttelse og trygghet på at det de forteller til fagfolk ikke automatisk formidles til deres omsorgspersoner. Barn vil ikke fortelle om alvorlige opplevelser hvis de er usikre på fagpersonens taushetsplikten. Så langt det er mulig må deling av informasjon gjøres i samarbeidet med barnet eller ungdommen. I barnevernloven er nødvendighetskravet omtalt for å sikre barns beskyttelse og trygghet. Det betyr at barneverntjenesten i hvert enkelt tilfelle må foreta en konkret vurdering av om formidling av opplysningene er nødvendig for å oppnå formålet opplysningene er gitt eller innhentet for. Dette perspektivet kan være relevant også for barneloven.

§ 11-7 Plikt til å høre barnet (alternativ 1)

Det er fremmet to alternativer til denne paragrafen. Alternativ 2 sier at barn som er i stand til å gjøre seg opp egne meninger, skal få si det de mener. Her legges det ikke føringer for alder til barna, men det viser til at alle barn skal kunne bli hørt fra de kan gjøre seg opp egne meninger.

Alternativ 1, spesifiserer at barn over seks år og yngre barn som er i stand til å gjøre seg opp egne meninger, fritt skal få si dem. Å nevne alder kan være en positiv påminnelse om at førskolebarn kan gjøre seg opp egne meninger og skal få si sin mening.

Alternativ 1 kan med denne presiseringen bidra til økt sikring av å oppfylle Barnekonvensjonen § 12, og Helsedirektoratet støtter alternativ 1.

Videre står det at: "Dommaren kan snakke med barnet aleine eller saman med ein sakkunnig eller ein annan eigna person, eller nemne opp ein sakkunnig eller ein annan eigna person til å snakke med barnet".

For at barn og unge skal klare å uttale seg fritt og ærlig, er det viktig at de kjenner seg trygge og har tillit til den personen de snakker med. Å ha med seg en som barnet opplever som en trygg støtteperson, kan ha avgjørende betydning for om barnet klarer å fritt si hva det mener til myndighetspersoner. Vi oppfordrer til at det vurderes hvordan loven kan bidra å sikre dette.

Samvær med barnet

Helsedirektoratet er positiv til at det foreslås å utvide adgangen til at andre enn foreldre kan kreve samvær med barnet.

Vi støtter at foreldre også kan reise sak om flytting innenlands.

Vennlig hilsen

Helen Brandstorp e.f.
direktør

Wenche Dahl Elde
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk